GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

UMEÅ UNIVERSITETSBIBLIOTEK
3685444

R. HERTZBERG

NYA DIKTER

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
UMEÅ

56058

4 ex. Åbo

Anna Nordström

1884 24/12

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
19 OKT. 1972
UMEÅ

NYA DIKTER

AF

RAFAËL HERTZBERG.

HELSINGFORS,
K. E. HOLMS FÖRLAG.
1884.

HELSINGFORS,

FINSKA LITTERATUR-SÄLLSKAPETS TRYCKERI,

1884.

Innehåll.

Arbetare.

Sid.

Vunna segrar . . . . . 3.
Michael Agricola i Wittenberg . . . . . 8.
Hjeltedöd . . . . . 14.
I nödens år . . . . . 19.
Barmhertighetssystern . . . . . 24.
Sömmerskan . . . . . 27.
Ett konstnärspar . . . . . 31.

Ökenbilder.

Lejonsprånget . . . . . 37.
Öknen . . . . . 41.
Örnen . . . . . 44.

På sommarnöje.

I storm på stranden . . . . . 51.
Till häst . . . . . 53.
När lärkorna komma . . . . . 56.
Hafsfrun . . . . . 58.
I hängmatta . . . . . 61.
Månljusdrömmar . . . . . 64.

Tankar och Taflor.

Sid.

Vid en kyrkruin . . . . . 71.
I strid för en helig sak . . . . . 76.
Flickan vid hafvet . . . . . 80.
Hvarför leker du med rosor? . . . . . 83.
Bror och syster . . . . . 86.
Längtan . . . . . 89.
Frans Mikael Franzén . . . . . 90.
På julqvällen . . . . . 94.
Vid egen härd . . . . . 99.
För fosterland och ära . . . . . 100.
Tindrande stjernor på fästet blå . . . . . 105.
Din bästa rikedom . . . . . 107.
Kyrkogården . . . . . 108.

Hypatia.

I . . . . . 113.
II. . . . . 120.

Rättelse:

Sid. 64 står: Månen midt sig höjer
läs: Månen mildt sig höjer.

ARBETARE.

Vunna segrar.

På landtliga kyrkogården
Tyst fyldes en graf igen,
Sen psalmen förklingat och presten
Afslutat välsignelsen.

Och folket skingrades sedan;
Man drog till sitt hem en hvar,
Och blott i de sörjandes hjertan
En saknadens tagg satt qvar.

Men, främling, med blottadt hufvud
Du fram till grafven må gå.
Den döde, som här man jordat,
Är värd att din hyllning få.

Hans lefnad har ej gått spårlös,
Som regnbäck på tallmons sand;
Han lemnar en dyrbar gerning
I arf åt sitt fosterland.

Han kom från ett torp i skogen
Med yxa på axeln blott:
Den var det enda han hade
Från fädernehemmet fått.

Men mod han hade och helsa
Och arm, som en björnram stark.
Och så till ett eget hemman
Begynte han bryta mark.

I femtio år han förde
I stenbunden jord sin plog
Och tur om med frosten skördar
Från vidgade tegar tog.

Det gälde en strid om lifvet,
Här kämpades ej på lek.
Besegrade ödemarken
Blott långsamt för plogen vek.

Der förr stod den vilda skogen,
Der är nu en odlad bygd,
Med böljande fält kring gården
På kullen i furors skygd.

Der frostiga dimmor rådde
Och vilddjur hade sitt bo,
Nu lyckliga menskor bygga
I arbete, fröjd och ro.

Så hade den starke vunnit
Ett slag för sitt fosterland:
Ett bördigt, blomstrande hemman
Han brutit med egen hand.

Nu hvilar han ut från striden
I sommarens ljusa tid,
Och vajande björkar vifta
Åt tröttade kämpen frid.

När öfver grönskande moar
Och tusende sjöars våg
Du styr genom Finlands bygder
En sommardag ditt tåg;

Och när öfver allt ditt öga
Med tjusning förutan namn
Ser blomstrande fält och gårdar
I mörka skogarnes famn;

Då ser du slagfält, på hvilka
Det kämpats en strid så hård.
Hvar teg är en vunnen drabbning,
Hvar boning en segervård.

Michael Agricola i Wittenberg.

Den sjunkande solens försvinnande glöd
Kring Wittenbergs kyrktorn flammar;
Än dröjer en stråle så rosende röd
På spetsiga takens kammar.
Den dallrar längs teglen, de röda, den når
Ett vindsrum, och genom rutan
Den sänder en glimt in i rummet, som får
Mest vara dess glans förutan.

Der leker dess skimmer på böcker en rad,
Starkt bundna i gammalt läder;
Till sist på en bok och dess uppslagna blad
På bordet den glider neder,
Och från pergamentet ett rodnande sken
Belyser i lugna qvällen
Ett ynglinga-anlet, med blick så ren
Som stjernan på himlapellen.

Och ynglingen sitter mot böckerna böjd —
Han suttit så hela dagen.
Af brinnande ifver och arbetets fröjd
Mildt stråla de bleka dragen.
Han glömmer sin hunger, han glömmer sin törst,
Ej timmarne ser han hasta;
Först när han sitt värf har fullbordat, då först
Skall tröttade tanken rasta.

Då upplåtes dörren. Med bullrande fart
I fredliga rummet träder
En munter kamrat, klädd i kappa och dart,
Och slår sig vid bordet neder.
„Se så, broder Michael!“ säger han gladt,
„Kom ut! Nu må boken hvila!
„Här sitter du träget båd' dag och båd' natt
„Och låter din penna ila.

„Hvad är det, du skrifver så flitigt? Låt se:
„Kylle se cule Somen kielen —“
„Hvad är det för språk? Ja, jag måste just le! —
„Joca ymmerdhe caickein mielen.“ —
„Det der är ju abrakadabra, min bror,
„Omenskligt ju är det språket!
„Kom med mig att få dig en kanna, en stor,
„Och lemna det dumma bråket!“

Då reste sig ynglingen upp, och hans blick
Af flammande lågor glödde,
En strålande ljusning hans anlete fick;
På boken sin hand han stödde:
„Här har jag vår Guds uppenbarade ord“,
Han sade; „här har jag skrifven
„Den bästa och dyraste skatt, som på jord
„Oss menniskor blifvit gifven.

„Der lefver i norden ett folk; icke stort,
„Ej mägtigt och rikt som flera.
„Af lycka och glädje det föga har sport,
„Men pröfning och nöd dess mera.
„Men är det ock fattigt, föraktadt och armt,
„Och om det af lyckan glömmes,
„Så klappar dess hjerta dock menskligt och varmt,
„Och guld på dess botten gömmes.

„Der bor i dess ande en kraft och ett mod,
„Bepröfvadt i hårda öden,
„Då på sina härjade tegar det stod,
„Att bjuda sitt trots mot döden,
„Då fienden brände till aska och grus,
„Hvad årslånga mödor hopat,
„Och ödsliga stodo dess sköflade hus
„På hedar, dem kriget sopat.

„Och led detta folk till den mägtiga elf,
„Som flödar ur kunskaps källa,
„Och lär det att tänka som man för sig sjelf
„Och högt sina öden ställa,
„Då skall visst på eviga skatter det bli
„Det rikaste folk på jorden,
„Då skall det i nöd och i faror stå bi,
„En sköldvakt i höga norden.

„Så vill jag det lära det ord, som förmår
„Allena till kunskap föra,
„*Och Han, som de doldaste tankar förstår,*
„*Skall Suomis röst ock höra.*
„Och folket, som vandrat i mörkret och sport
„Med ångst efter morgonväkten,
„Skall varda välsignadt och ödmjukt och stort
„I ljuset bland jordens slägten.“

Så sade han. Och som en siares var
Hans blick, der en tår sågs simma;
I aftonens sken som en perla så klar
Den syntes i guldglans glimma.
Och vännen, som nyss kom så bullrande gladt,
Drog vördnadsfull bort. Men vid bordet
Agricola långt in på mörknande natt
Satt tolkande bibelordet.

Hjeltedöd.

Af pustande ånghäst draget
Frambrusar i vindsnabb färd
Ett iltåg — en rad af vagnar —
En flygande liten verld —

En verld med bekymmer och fröjder,
Med oro och hopp och qval,
Med rastlöst vexlande känslor,
Med tankar förutan tal.

Och skogar och slätter skymta
Förbi som en leende dröm.
Här in i ett berg man rusar,
Här öfver en brusande ström.

Naturen, den väldiga, kufvad
Af menniskans snilles magt,
Sitt stora, sitt sköna rike
För hennes fötter har lagt.

Då syns vid en krökning af banan
Ett mötande tåg. En gäll,
Hjertskärande hvissling ljuder
Och derpå en döfvande skräll.

En sammanstötning! I spillror
Der ligga lokomotiv
Och vagnar. Förspilda äro
Ett tiotal menskolif.

Man skyndar till hjelp, man räddar
Hvad räddas ännu der kan;
Till slut har man alla funnit,
Så när som en enda man.

Än saknar man tågets unge
Och ståtlige maskinist.
Hans lik också, som de andres,
Blef funnet ändå till sist.

På krossade lokomotivet
Hans arm ur spillrorna stack.
Han fans på sin post, och maskinen,
Maskinen var kastad back!

Han hade sett faran, han kunnat
Godt våga ännu ett språng,
Men stannade qvar och förde
Till backning maskinens stång.

Helt trygga och lugna voro
I döden hans anletsdrag,
Och senfulla högra handen
Kring jernet ännu höll tag.

Förstummad den vackra synen
Såg skaran, som stod der försagd,
Man glömde egna förluster
För denna manliga bragd.

När sedan han bort blef buren,
Gaf folket med vördnad rum.
Tyst blottades hvarje hufvud,
Hvar blick var af tårar skum.

Hur prisas ej krigardöden
Och äran, som vins med svärd?
Hur mycket mer dock den ringa
Arbetarens bragd var värd!

Han vinkades ej af ryktet,
På ära ej lade han vigt,
Såg ock, att det föga hjelpte,
Men gjorde ändå sin pligt.

Och många, oräkneligt många
Af arbetets enkle män,
Och qvinnor, dem ingen känner,
Dem ingen ens tänkt på än,

Sig offra som han för pligten,
För samhällets hårda kraf. —
Men blir det ens fråga att resa
Upp stoder på deras graf?

I nödens år.

I torpet råder stillhet. Andedragen
Ifrån de sofvande förnimmas blott.
På fältet de arbetat hela dagen
Och hvila nu i sömnens armar godt.
Bak spiseln piper syrsan tyst sin sång,
Och klockan knäpper tungt i sömnig gång.

De tungt arbetat, torparn och hans maka,
Att få sin åker färdigredd till sådd.
De mången hvilostund ha fått försaka,
Och sömnens ro blef mången gång försmådd.
Men nu är täppan redo att besås
Med gyllne korn, så snart blott skörden fås.

Det förra årets gröda frosten härjat
Och vintern om de ätit bröd af bark.
Till sommarn så med nöd de lifvet bärgat,
Och nu stod säden frodig, tät och stark.
I axen kornen svälde; några dar
Af värme än, och snart den mogen var.

Allt sedan drifvan smalt och regnet sköljde
Från tegen vinterns sista återstod,
Hvar dag de gröna broddens framsteg följde,
Med ängslan än, och än med hopp och mod!
Slog skörden fel, då gälde det för dem
Med tiggarstafven gå från hus och hem.

Nu vinden om till nordlig slagit hade
Och himlen var vid solens nedgång klar.
Kring sanka ställen sig en dimma lade,
Som iskall kyla i sin slöja bar.
Det lugnade. Blott då och då en fläkt
Drog fram så kall, som dödens andedrägt.

De sofvo dock så lugnt ifrån sin möda,
Som aldrig än på någon frost de trott,
De läto Herren vakta fältets gröda;
De hade gjort hvad som på dem berott —
De hade vant sig tåligt taga mot
Så stundens nöd, som morgondagens hot.

Den gamle endast sof ej. Böjd mot grafven
Det kännes hårdt, då hvarje hopp är slut.
Med hand, som darrar, stödd mot tiggarstafven
Är tungt att draga än i verlden ut.
Vid sjutti år är hemmet ljuft och kärt;
Stor sak, om man der mest att svälta lärt.

När det till morgon led, ej längre qväfva
Sin oro och sin ängslan kunde han.
Han reste sig och började att trefva
Längs väggen fram, till dess han dörren fann.
Han sköt den upp — en hopplös suck han drog,
När morgonluften kall mot honom slog!

Och stapplande den blinde gubben söker
Längs trappans ledstång sig till gården ner.
Han trefvar kring på marken der; han kröker
Sin gamla, brutna rygg allt mer och mer.
Då ger han till ett anskri. Hemskt det ljöd,
Som från en drunknande i qvalfull nöd.

Af rimfrost höljd är marken, handen samlar
Ispiggar från det frusna gräsets topp.
Djupt skälfvande tillbaka gubben famlar;
Nu allt är slut, nu fins ej något hopp!
Han dignar kraftlös, när han trappan når;
Det var för mycket för hans sjutti år.

Och solen steg allt högre öfver skogen
Och nejden log i dagens gyllne glans.
På åkern, ren för skäran nästan mogen,
Stod hvarje ax med vacker perlefrans.
Det var sin svepningsskrud som tegen bar —
Dess löftesrika skörd förfrusen var.

Sen sågs en dag en grupp från torpet styra
Sin väg. Så trögt och långsamt fram den går:
En man — en blek och aftärd qvinna — fyra
Små barn — en gubbe, blind, med silfverhår.
Bakom står torpet öde. Framför dem
Är vägen. — Den från nu är deras hem.

Barmhertighetssystern.

Hon varit en firad skönhet
Och lyst på så mången bal,
Beundrad och rik och lycklig —
Sen fick hon ett hjerteqval;

En sorg, som böjde till jorden
Den arma, som bräckligt rö,
Men ändock nekade henne
Den hopplöses tröst — att dö.

Då lade hon af sin höghet,
Tog afsked af verld och slägt
Och höljde sin unga fägring
I tjenande systerns drägt.

Vid sjukhusets plågoläger,
En tröstande engel, hon satt,
Försakande ro och hvila,
Till reds både dag och natt.

Så lefde hon blott för andra
I långa, sträfsamma år,
Och kinden blef tärd och bleknad
Och grånadt det rika hår.

Men själens brinnande längtan
Att hjelpa och bringa tröst,
Liksom en gloria strålar
Kring hennes vissnande höst.

Och tjenarens torftiga klädnad,
Af enklaste snitt och halt,
Är som en drottnings guldskrud
Kring hennes höga gestalt.

Sömmerskan.

Vid symaskinen hon sitter
Den hela, den långa dag
Och öfver sitt arbete lutar
De unga och bleka drag.

December skymningen sprider
Från gråhvit musslinsgardin
En otillräcklig belysning
I torftiga rummet in.

Maskinen surrar, der träget
Af trampande fot den förs;
Från magra, insjunkna bröstet
En hektisk hosta hörs.

De långa, veckade rimsor
Af siden i rosa färg
Ur stålmaskinen sig ringla
Till höga, lysande berg.

Som strålande baldrägt hölja
De sedan en yppig figur
Och sprida sitt rika skimmer
I kotiljongens tur.

När ungdomen yrast dansar
Och baln är i högsta prakt,
I grådaskig morgon ljuder
Maskinens surrande takt.

När skålen för qvinnan drickes
I iskyld champagne vid supén,
En timme hon hostat och sömmat
På nästa baldrägt re'n.

Du bleka, trälande qvinna,
Hur är ej din lott dock svår!
Hur tungt är för dig ej lifvet
Vid dina tjugu år!

Hur ville ej unga hjertat
Af glädje få brusa ut
Och njuta af lifvets fröjder
I vårens korta minut!

Hvad frågar det efter skatter
Och rikedom, lyx och prakt!
Det ber blott att fritt få klappa
I lyckans jublande takt.

Nu skälfver det under kampen
För armodets hårdaste bröd.
Maskinens surrande håller
Nog takten allt till dess död.

Ett konstnärspar.

Ryktet bär hans namn kring jorden,
och hans verk med lof man höljer,
Hvarje nytt är nya segrar,
framgång tätt på framgång följer.

För hans mejsels alster ser man
flock på flock i andakt stanna,
Såsom blott man står inför det
majestätiska och sanna.

Han sig ej förmått att offra
än åt modet eller flärden,
Söker ej det sinnligt ljufva,
men det stora blott i verlden.

Andens kraft och formens skönhet
mästerligt han vet förena,
Hvarje drag bär gudomsprägeln
af det ädla och det rena.

Öfver dagens usla äflan,
öfver allt dess lumpna vimmel,
Stå hans verk som höga alper
mot det evigt skönas himmel.

Men likväl ej konstnärn ensam
mästarn är; de äro tvenne.
Vid hans sida står hans hustru,
fastän ingen nämner henne.

Det är hon, som för hans tankar
ständigt upp emot det höga,
Som med aldrig tröttad ifver
öppnar för allt stort hans öga.

Med sin fina blick för lifvet
mera klart dess djup hon spanar,
Hennes rena qvinnohjerta
sannare dess väsen anar.

Så i konstnärns verk hon gjuter
storheten, det höga, anden.
Mästaren — det är de båda:
hon är själen, han är handen.

Och när matt hans vilja domnar,
trött hans tanke sjunker samman,
Med sin rika kärlek tänder
hon ånyo gudaflamman.

ÖKENBILDER.

Lejonsprånget.

Liksom en ö i öknen,
en grön oas sig höjer.
Mildt susande dess palmskog
för öknens vind sig böjer.
En karavan med längtan
emot dess skugga drager,
och längre ut kamelen
de trötta stegen tager.

Snart till oasens svalka
är karavanen hunnen,
och djur och menskor hasta
att läska sig vid brunnen;
men fram om alla skyndar
med snabba steg en qvinna
att åt sitt barn, som qvider,
en droppe vatten finna.

Med krukan, fyld ur brunnen,
på axeln lyft hon ilar
till barnet, som i gräset
vid ökengränsen hvilar.
Då genom hennes leder
en dödens rysning flyger:
hon ser en lejoninna,
som fram mot barnet smyger.

Dess svans sig ormlikt ringlar,
sin gula rygg den böjer,
den kryper tätt tillsamman,
nu den till språng sig höjer.
Då hörs ett ångstens nödrop:
till bistånd qvinnan hastat
och fram mot lejoninnan
midt i dess språng sig kastat.

Med dödsförakt hon blicken
i djurets öga sänker;
på bruna barmen fradga
från lejongapet stänker.
Två lejoninnor båda
de stå der mot hvarandra,
af guld den ena gjuten,
af härlig brons den andra.

Då inför majestätet
af dessa ljungeldsblickar
det vilda djur sig vrider;
dess tunga marken slickar,
det drager sig tillbaka,
tätt tryckt mot gula sanden,
det vänder om och flyktar
i språng mot ökenranden.

Och qvinnan stillar barnet,
från döden vunnet åter,
vid bruna modersbarmen
och kysser det och gråter.
Klar som en altarlåga
i glans går solen neder,
och öfver ökenrymden
sig qvällens skugga breder.

Öknen.

I, som i stolta städer
af magt och rikdom skryten,
som jagen efter ära
och fiken efter byten,
gån ut från edra murar
och edra gators vimmel
till öde ökensanden
och öknens höga himmel!

Gån ut i nattens timmar,
då skyn sitt stjerntält hvälfver,
och svept i skuggor jorden
af hemlig bäfvan skälfver,
då lejonet på rofvet
doft rytande sig kastar,
och skrämd af öknens eko
sitt lopp gazellen hastar.

Gån ut, när stormen kommer
med brak och dån från söder,
och vältrar sina vingar
i öknens sand, som glöder,
och torkar källans ådror
och sveder molnens spenar
och dricker djurens ryggmärg
och glödgar markens stenar.

Gån ut, när som en matta,
för altaret lagd neder,
belyst af morgonsolen
sig ökenrymden breder
i obeskriflig klarhet
och prakt för edert öga,
och Herrans ande talar
ur glansen från det höga!

I edra rika salar
blott qval och oro trifvas,
af fria ökenvinden
som stoftkorn de fördrifvas.
I öknens vida rike,
från menskors äflan fjärran,
man lefver fri som örnen
med lejonen och Herran.

Örnen.

Der berget reser sin högsta brant
mot himmelens blåa fäste,
der har på den skrofliga klippans kant
en örn bygt sitt stolta näste.
Der blickar han ut öfver nejden trygt,
der sträcker han mägtigt sin vinge till flygt.
Flyg högt, du örn,
på väldig vinge mot ljuset!

Och öknens omätliga, gula sand
sig ut för hans öga breder;
med floder och sjöar Palestinas land
som en hägring ur dunklet träder,
i norr dyka Libanons fjällar opp,
och söderut skådar han Sinais topp.
Flyg högt, du örn,
på väldig vinge mot ljuset!

Vid bergets fot står arabens tält;
der leka hans barn i sanden.
En mörkbrun flicka i dörren sig stält;
hon visar mot berget med handen.
Hon talar till brodern: „din båge tag
och hemta mig örnen ännu i dag!“
Flyg högt, du örn,
på väldig vinge mot ljuset!

Då blixtrar det till som en ljungeld klart
i gossens nattsvarta öga;
från brant till brant ses han klättra snart
mot örnnästet upp, det höga.
Nu står han på närmaste klippas spets,
nu lägger han senspända bågen till reds.
Flyg högt, du örn,
På väldig vinge mot ljuset!

Nu hviner strängen, och pilen når
sitt mål i befjädrad bringa,
och örnen ut sina vingar slår,
att sårad till flygt sig svinga.
Med dödande pilen djupt i sin kropp
han stiger i mägtiga kretsar opp.
Flyg högt, du örn,
på väldig vinge mot ljuset!

Kring slätten och tälten alltredan drar
sig skuggan i qvällens timmar,
men örnen han stiger allt högre, och klar
der uppe i ljuset han glimmar:
den sjunkande aftonens varma glöd
bestrålar den fjädrade konungens död.
Flyg högt, du örn,
på väldig vinge mot ljuset!

— „Sköt pilen miste? Den svek då, din hand?“
Så hördes se'n flickan fråga.
Då svarar gossen med kind i brand,
med svarta ögat i låga:
— „I örnens bröst slog min pil så tung,
då flög han dit upp för att dö som en kung.
Flyg högt, du örn,
på väldig vinge mot ljuset!“

PÅ SOMMARNÖJE.

I storm på stranden.

Kom följ mig, min starka flicka,
Kom följ mig till hafvets strand.
Det stormar, och blixtar slicka
De nattsvarta molnens rand.
Högt vågen vräker, det brusar
Så härligt kring klippans fot.
Ej fara, ej skräck och hot
Har stormen — den lockar och tjusar.

Kom upp dit på klippan! Luta
Dig säkert emot min barm,
Helt nära, och låt mig sluta
Tätt kring din midja min arm.
Så här är härligt att skåda
Långt ut öfver böljors brus,
Vid blixtarnes blåa ljus,
När hafsskum omhöljer oss båda.

Din själ har fått stormens vingar
Och blixtens bländande ljus,
Och mägtigt din ande svingar
Sig högt öfver stoft och grus.
Så jublande, stark och yster,
Som storm på hafvet, du är,
Och derför jag har dig kär,
Du stolta, du stormarnes syster!

Till häst.

På frustande hingst hon sitter
I böljande sammetsdrägt.
Det tankfulla ögat blickar
Nu strålande, fritt och käckt.
Sin smärta gestalt hon höjer
Med ädelt och stolt behag,
Och handskklädda fina handen
För tygeln med säkert tag.

Nu låter hon djuret känna
En tryckning af nobel häl;
Det böjer sin fina nacke —
Det känner sin börda väl,
Det känner den ryttarinna,
På glänsande länd det bär,
Och sätter utaf i eldig,
I svindlande karrier.

Hvar morgon, då daggen hvilar
Ännu öfver gräs och blad,
Så ut i galopp hon flyger
Längs skuggande väg åstad.
De väldiga furor skyldra
Och björkarne stå på mon
Som unga löjtnanter och helsa
Den strålande amazon.

På åsen, der vägen leder
På tvärbrant stupande höjd,
Der håller hon inne, att andas
Den leende morgonens fröjd.
Der låter hon blicken ila
Långt ut kring den vida bygd
Med blänkande blåa sjöar
I mörkgröna skogars skygd.

Med fond af den högblå himlen
Och ram af en frisk natur,
En bild af skönhet och styrka
Hon syns på sitt ädla djur.
Af jublande fogelsånger
En hyllning till henne når,
Och skogen gjuter sin vällukt
I hennes böljande hår.

När lärkorna komma.

Välkommen till norden du drillande vän!
Välkommen, välkommen till Finland igen!
O båda oss glädje, o båda oss fröjd.
O båda oss våren från strålande höjd!
O båda oss doftande lundernas sus,
Och ängarnas blommor och strandens brus!

Den isiga vintern var dyster och lång,
Dess välde så bistert, dess boja så trång,
Dess drifva så djup och dess himmel så tung,
Den leende vår är så strålande ung,
Då viker hvar sorg, och hvar smärta förgår
Och hjertat af jublande glädje slår.

Välkommen till norden, du vingade vän!
Slå glad dina klingande drillar igen,
Du lilla poet i det glänsande blå!
Jag vingar ej har, men jag sjunger ändå,
Jag sjunger som du i den jublande vår.
Jag vet nog ett bröst, som min sång förstår!

Hafsfrun.

En half mil från herregården,
Långt borta från väg och stig,
In mellan skogiga uddar
En hafsvik tränger sig.

Der är det så tyst och hemligt;
Man hör blott furornas sus
Och enstaka fogeltoner
Och vågornas jemna brus.

Dit kommer en ryttarinna
I aftonens purpurbrand.
Sin frustande hingst hon binder
Bland alarna tätt vid strand.

Sen fäller hon sammetsdrägten,
På klipporna ut hon går.
Kring snöhvita skuldror böljar
Det blåsvarta, långa hår.

Och vågen glittrar och sqvalpar
Och lockar så underfull
Och stänker sin fina svalka
På lifsvarmt, bländande hull.

Nu gömmas de rika lockar
I mössa af vaxad duk,
Och vågen en fot får kyssa,
Fint formad och täck och mjuk.

En lindrig rysning — och vattnet,
Kristalliskt och aftonkallt,
Mjukt famnar den badandes unga,
Jungfruliga, ädla gestalt.

Från ökstock, som sakta glider
Vid grönskande vassens bryn,
Se fiskarens barn med undran
Den vackra, bländande syn.

Med klappande hjertan de styra
Mot hemmet sin rodd så brådt,
Och tala om för sin moder,
Att hafsfrun de skåda fått.

I hängmatta.

Under björkars gröna löfhvalf
Som en jättespindels väfnad,
Präktigt nät af tvinnadt silke
Bjuder in till ro och trefnad.

Nätets fina, lena maskor,
Skimrande i färger klara,
Ha i dag en fjäril fångat
I sin luftigt lätta snara.

Liten blåögd sommarfjäril
Med en mörkröd ros vid barmen
Och två långa, svarta flätor
Och en en-tout-cas på armen.

Rosenprickig sommarklädning
Tätt kring fina former sluter,
Liten fot i sammetstoffel
Ur ett moln af spetsar skjuter.

På beqvämt uppdragna knäet
Bok i guldsnittspermar glänser;
Säkert något af fru Edgren,
Eller ock ett verk af Spencer.

I en knappast märkbar gungning
Nätets rundel sakta svingar.
Rök af fin havanna stiger
Upp i lätta, ljusblå ringar.

En cigarr, det veta alla,
Är ett godt försvar mot myggen;
Här i svala löfträdsdungen
Biter den så argt, den styggen!

Månljusdrömmar.

Månen midt sig höjer
i enslig timma,
Drager öfver fjärden
af ljus en strimma.
Träden stå som öar
i silfverdimma.

I sin ökstock älskar
hon då att drömma,
Låta hjertats känslor
i sånger strömma,
Sånger ömsom vilda
och ömsom ömma.

Så från strandens brygga
hon ställer färden,
Ror med glesa årtag
långt ut på fjärden,
Drömmer sen att ensam
hon är i verlden;

Ensam som en klippa
på öde stranden,
Som en palm i grönska
i ökensanden,
Som en enslig stjerna
vid himlaranden;

Att det mer ej finnes
på jord en smärta,
Ej ett lif, som vexlar
i färger bjerta,
Ej ett enda klappande
menskohjerta.

Att en evig hvila
naturen njuter,
Evig fröjd deröfver
sin skönhet gjuter,
Evig frid i famnen
all verlden sluter.

Och att sjelf i toner,
som mägtigt brusa,
Hon allt högre sväfvar
mot rymder ljusa,
Buren lätt af vingar,
som sakta susa.

Då bland strandens skuggor
en eld sig tänder;
Ljus från hemmets fönster
sin helsning sänder,
Och mot bryggan åter
sin båt hon vänder.

Hemmets rena lycka,
den kärleksrika,
Lockar omotståndligt
och ljuft tillika.
För dess kända fröjder
de drömda vika.

Genom våta gräset
sen hem hon hastar.
Månen öfver nejden
sitt skimmer kastar,
Och i träden sqvattra
två skrämda trastar.

Tankar och Taflor.

Vid en kyrkruin.

De bygde ett härligt tempel
Åt himmelens höge Gud
Och vigde det in åt honom,
Vid psalmers och messors ljud.
Och prester och dystra munkar
Dit drogo i hundra tal,
Att tolka sin mörka lära
Om eviga afgrundsqval.

Och tusende sinom tusen
Af bäfvande menskobarn
De bundo med djefvulsk ifver
I jernhårda dogmers garn.
Af anden, den gudaborna,
De kräfde en blodig skatt,
Och vägen till fadershuset
De höljde med qval och natt.

Det härliga templet ligger
Nu härjadt — en grushög blott.
De väldiga hvalfven ramlat
Och murarnas glans förgått.
En tid — och en kulle endast,
Betäckt af förvildadt snår,
Och några förvittrade stenar,
Är allt hvad som återstår.

Men upp från ruinen lyfter
Sig vandrarens blick så klar.
Sig himmelens hvalfdôm hvälfver,
Så skinande, underbar.
Hvad äro de tempel, som ramlat,
Mot denna sköna kupol?
Hvad äro dess altarlampor
Emot dess strålande sol?

Och hvad är den dystra läran
Om satan och hans förbund,
Som kämpa med Gud om själar —
Och segra hvar dag och stund,
Hvad är den, emot den kärlek,
Som strömmar så tusenfaldt
Ur skaparens fadershjerta
Till allt, hvad han skapat, allt!

Växt, mossa och gräs och örter,
Växt tätt öfver grusad hög —
För ljusets och menskors blickar
Dölj liket af den, som ljög,
Som kallade sig Guds tempel
Men, skändande detta ord,
Bjöd ondska och hat, då Herren
Bjöd kärlek och frid på jord.

De reste upp bål och galgar
För tanken, Guds sköna skänk.
De släckte ut andens längtan
Till ljuset, — på pinobänk.
De stämplade lifvets glädje,
Som djefvulens falska skrud,
De härjade folk och länder
Och sade sig tjena Gud!

Som murarne här ha grusats,
Så falle hvar lögn till jord,
Som djerfves sitt hufvud lyfta
Och kalla sig fräckt Guds ord!
Guds ord, det är kärleksstämman,
Som talar i hvarje bröst,
Som har för hvar tro en himmel,
Som har för hvar sorg en tröst.

För detta ord ej behöfves
Det kyrka och altarkrans,
Ej biskopar, prester, munkar,
Ej kulter med pomp och glans.
Det frågar ej efter religioner,
Ej dogmer det känner till.
Hvart bröst är det vigda tempel,
Der högt det förkunnas vill!

I strid för en helig sak.

Kring slagfältet breder natten
Sin mörka och tunga slöja,
Som om dess fasor den blygdes
För himmelens stjernor röja.

De stridande leden dragit
Förbi, som i stormen skyar;
Man ser deras väg i fjärran
Af skenet från brinnande byar.

Bland högar af lik då synes
En stapplande man der vandra.
Nyss låg han på fältet sårad
Och lemnad och glömd som de andra.

Hans ungdom och styrka segrat
Ändock öfver blodförlusten
Och skrällen af sabelhugget,
Han fick i den vilda dusten.

Fast dödsmatt, han trefvar framåt
I hopp att nå ambulansen;
Och månen går upp, och spöklik
Står nejden i bleka glansen.

Då ser han bland lik en fiendtlig,
Svårt sårad officer. Han böjer
Sig ned till den fallne, som långsamt
Sitt likbleka hufvud höjer.

De se på hvarandra länge,
Sist sänka de blicken neder.
Kring bleka manliga dragen
Ett bittert svårmod sig breder.

De känna hvarandra, de båda.
Den ena i hetaste slaget
Försvarade batteriet,
När det af den andre blef taget.

Då var det, som sabelhugget
Föll tungt på försvararns panna,
På samma gång segrarn kände
Hans kula i bröstet stanna.

Nu möttes de åter. Borta
Var nu det stormande modet.
Nu höjdes ej mera sabeln,
Ej riktades lömska lodet.

De sutto helt tysta båda
Och stödde sin panna mot handen,
Och blickade stelt framför sig
På blodbesudlade sanden.

Hvad rördes i deras hjertan
I dödens ödsliga timma?
O, fingo de under qvalen
Den saliga tröst förnimma:

Att, huru än seger och lycka
Af härarnes Gud blef gifvet,
För det, som man håller heligt,
Är härligt att offra lifvet?

Hvem granskar ett menskohjerta,
Hvem ser, hvad en döende tänker? —
— De stridt för Napoleons nycker,
För Bismarcks listiga ränker!

Flickan vid hafvet.

Hon satt vid stranden och såg och såg.
Det vida hafvet för henne låg,
Så stort, så härligt, så underbart,
Så tyst och lockande, djupt och klart.

Och qvällen skymde och natt föll på,
Och molnen skockades, tunga, grå;
Men fast af skuggor och mörker skymd,
Oändlig sträckte sig hafvets rymd.

Och flickan lyddes till hafvets röst;
Den fann en genklang i hennes bröst.
Den sjöng: „var mägtig, var fri och stor!
Oändlig kraft i din ande bor.“

Hur annorlunda den stämman ljöd,
Än det som verlden beständigt bjöd.
Der fick hon höra på hvarje steg:
„Var svag och liten, var rädd och feg!“

„Den vida verld är för stor för dig,
Du kan gå under på törnig stig;
Du är på styrka och mod så arm,
Du kan förvillas i lifvets larm!“

I tjugu år hon det höra fått.
Det lät så dödande, trångt och smått,
Det lade is öfver hjertats glöd,
Det var för anden en långsam död.

Men när vid svallande haf hon satt,
Då häfdes barmen så fritt och gladt,
Der kunde åter hon andas godt —
Det var, som om de hvarann förstått.

Hvarför leker du med rosor?

Hvarför leker du med rosor, unga qvinna?
Lek hör barnet till.
Kan din längtan bättre mål ej finna?
Fins det intet högre, som du vill?

Är för dig det lifvets hela mål, att taga
Skönhetspriset blott?
Att likt rosen fängsla och behaga
För en tid, tills fägringen förgått?

Arma, unga qvinna! Låt dig rosen råda!
Se, dess tid är kort.
Härjad fägring trängs man ej att skåda
Och en vissnad ros blir kastad bort.

Bryt den boja, som — ett arf från mörka tider —
Trycker än din själ!
Gå att kämpa med de goda strider,
Hvilkas vinst är menskligheten väl!

Höga mål har lifvet. Starka, ädla andar
Verka utan ro.
Om ock du i deras led dig blandar,
Rikare förvisst skall skörden gro.

Viljans kraft och själens höghet äro vapen,
Gud så rikt dig gett.
Gå och skudda bort lifegenskapen,
Som så länge nesligt tryckt din ätt!

Gå att verka glad och fri och stark för lifvet,
Det är ädel lott!
Lek och löje blef åt barnet gifvet —
Högre är den uppgift qvinnan fått!

Bror och syster.

Hon stod vid fönstret ungdomsvarm och blid.
I huset alla sofvo. Helt allena
Hon ville njuta morgonstundens frid
Och andas in dess luft, den friska, rena.

Hon var så ung, och lifvet log så godt
För hennes blick, der barnets lugn än rådde.
Hon kände sorgen som ett eko blott
Af lifvets larm, som svagt till henne nådde.

Hvad mer, om verlden ock var ondskefull,
Hon hade ju ett hem, och fader, moder!
Ett hjerta, visste hon, var rent som gull;
Det klappade hos hennes ende broder.

Från barndomstiden var han hennes allt,
Var hennes ideal, det manligt höga.
Allt stort, allt godt, allt rent tog hans gestalt
För systerns kärleksfulla, tjusta öga.

Från öppna fönstret vårluft, frisk och klar,
Och doft af poppel in i rummet slogo.
Helt tom var gatan. Här och der ett par
Arbetare till sina dagsverk drogo.

Men hvem är han, som vek om hörnet der?
Han nalkas långsamt, liksom rädd, förlägen —
Studentens hvita mössa ju han bär,
Men vacklande är gången, skygga stegen.

Hon ser arbetarn, som från hemmet går
Att till sin tunga möda åter hasta,
På vandrarns skick, som bär af nattvak spår,
Sin lugna, klara blick föraktfullt kasta.

Han kommer närmare. Hon ser och ser,
Och vill ej tro sitt öga. Upp då sänder
En blick studenten, slår den åter ner,
Och skyggande sitt öga bort han vänder.

„Min broder! Hvad är detta? Gud! O säg!“
Så blek som döden då hon honom frågar.
Sitt hufvud djupt han sänkte — men han teg;
Blott rodna'n svarar, som på kinden lågar.

En tår, så smärtfullt bitter, och så het,
Då i den unga flickans öga brände.
Det engeln var, som öfver jorden gret,
När syndens första kalla fläkt hon kände.

Längtan.

Du suckar bittert så mången gång.
Det är, som vore vår verld så trång,
Och lifvet endast en utnött docka,
Som fåfängt söker till lek dig locka,
Och hvart du än blickar, så synes allt
Så dödande dystert, så trångt och kallt.

Du arma längtande menskosjäl,
Din djupa trånad förstår jag väl!
Som luftens örnar du ville vara
Och ut i de ändlösa rymder fara;
Men vingarne, som din ande fått,
De äro en fladdrande fjärils blott.

Frans Mikael Franzén.

(Vid aftäckandet af Franzénsbysten i Uleåborg.)

I skogens djup den finska runosången
Ljöd i sin höga skönhet okänd än.
Mer känslodjup, mer anderik än mången,
Ej utom ödemarken nådde den,
Och kantele, likt eolsharpans strängar,
I enslig klagan ljöd bland berg och ängar.

Från sångens drottar bortom vestervågor
Väl fördes toner hit till Suomis strand;
Dock sällan tände de ett bröst i lågor
Och göto högre glöd i blickens brand.
Man ofta frös vid sångens hofmansminer,
Der känslan stelnat i alexandriner.

Då ljöd så klar som svalans sång i qvällen,
Franzén, din lyras oskuldsfulla ton.
Och folket lyddes i de enkla tjällen:
Det lät som trastens slag på öde mon.
Man tjustes af dess ljud, de vexlingsrika;
Den var så barnsligt ren och varm tillika.

Den ljöd så fridfull, som då klockan ljuder
Från landtlig kyrkas torn en aftonstund,
Så mild, som modersrösten, då den bjuder
Till lek och ras i vänlig syskonrund.
Det klang så hemvandt, och i hvarje sinne
Det väckte upp så månget barndomsminne.

Det var den finska sångmön, hvilken trädde
För första gången från sin gömda dal.
Och se, med undran och med vördnad redde
Man henne plats i sångens tempelsal.
Der stod hon blyg, men ädelt hög i flocken,
Med ängens dagg och skogens doft i locken.

Den himlaskönhet, hvilkens strålar strömma
Så rikt ur unga, oskuldsrena bröst,
De varma känslor, bäfvande och ömma,
Som manas fram af guldren kärleks röst,
Den längtan, som sitt mål har ofvan jorden,
Besjöng hon så, som ingen förr i norden.

Hon förde med sig ut i verldens hvimmel
En helig frid från trogna hemmets härd,
En återglans från höga nordens himmel,
En vänlig helsning ifrån barnens verld.
Man blef så varm om hjertat vid det mötet,
Man drömde, att man sof vid modersskötet.

Nu är midsommartid i höga norden,
Nu qvittra svalorna så gladt, der förr
Din moders hydda stod på fosterjorden,
Och barnen kransade med löf dess dörr.
I gamla Ulås stad är sommar inne:
Den smyckat sig att fira nu ditt minne.

Der kransas nu din bild, den blida, kära,
Och tacksamt minnes dig ditt fosterland,
Du, som fast från oss skild, oss stod så nära,
Fäst genom kärlekens och sångens band.
Så mången hågkomst väcks i våra sinnen:
Det är en festdag nu för gamla minnen.

På julqvällen.

Nu breder julens helga frid
Sin vinge öfver jorden ut,
Nu tystnar dagens flärd och strid,
Och stundens äflan tager slut.
Ur hvarje öga lyser gladt
En stråle, tänd af hjertats fröjd,
Som stjernan i decembernatt
Klart strålar i den blåa höjd.

De lycklige, som hafva hem
Med juleljus vid egen härd,
Der fröjd och kärlek bjuda dem
Välkomne till dess stilla verld!
Hur mången har ej bitter nöd,
Fast julen bultar på hans dörr!
Hur mången får ej sakna bröd
I dag, som många gånger förr!

Den kamp mot lifvets hårda kraf,
Som kämpas ut i torftigt tjäll
Hvar dag och stund, den vet ej af,
Hur det är fröjd i juleqväll.
Der dukas ej vid ljusens glans
Ett yppigt bord för barnen fram,
Der går man icke gladt till dans
Kring glitterprydda granens stam.

I lycklige, som egen hem,
Der fröjd och kärlek vänta er,
En vänlig tanke skänken dem,
Åt hvilka julen intet ger!
Hvem delte lifvets gåfvor så,
Att I han rikt och varmt och godt?
Hvem lät er lifvets glädje få,
Och andra lifvets mödor blott?

Se, dagakarlen eger ju
Sin rätt också till lyckans höjd,
Den ringaste har fått, som du,
En längtan efter ljus och fröjd.
Han är vår broder. Spridda ut
På jordelifvets vida stråt,
När här vår vandringstid är slut,
Mot samma mål vi följas åt.

En vänlig tanke derför skänk
Den arme vid din glada fest;
När lyckan vinkar dig, så tänk,
Att hon ej är i qväll hans gäst.
Ju mer ditt bröst du öppna lär
För andras sorg och fröjd, dess mer
Af fröjd och lycka rymmes der,
Då lifvets glädje mot dig ler.

Må julens fest oss gifva så
Ett godt och vänligt hjertelag
Mot dem, som under oket gå
I lifvets tunga arbetsdag!
Vi se ej deras pannors svett,
Ej deras suck vår hvila stör;
Den frukt, som deras möda gett,
Oss lifvet lätt och ljuft dock gör.

Och lärde dock en hvar att se
I hvarje man en like blott,
Att vänfast handslag gladt dem ge,
Som redligt verka i sin lott!
Då skulle ej så mycken strid
Det ges, och orätt och förderf,
Men jordens folk i broderfrid
Gå enigt fram till ädla värf!

Ren firats jul i tusen år
Kring hela jordens vida rund,
Och åter fridens budskap går
Till land och folk i qvällens stund.
O må det blifva mer än ord
Och mer än endast bön och sång!
Må julens helsning: „frid på jord!“
Bli lifvets verklighet en gång!

Vid egen härd.

Att böja sig är veklig svaghet blott,
Det vara må förtryckta slafvens lott.
Men fritt sitt eget öde skapa få
Och fram mot egna mål sin bana gå
Och trotsa hånet af en kortsynt verld,
Det är att lefva stolt vid egen härd.

För fosterland och ära.

När skola folken blygas
En gång i alla land
Att vara blinda verktyg
I diplomaters hand,
Att föras ut att offras
På krigets slagtarbänk,
Som viljelösa massor,
För politikens ränk?

„För fosterland och ära“ —
Det är ett lögnfullt ord.
Vårt fosterland, det sköna,
Det är Guds vida jord.
Att vara intill döden
Redbare, frie män,
Det är vår högsta ära —
Ve, om man rör vid den!

Ej gränser och ej hinder
Vet friheten utaf.
Den stänges ej af alper,
Den flyger öfver haf.
Den bjuder gladt åt alla
Sin varma brodershand
Och sammanbinder folken
Med sympatiers band.

De krig, som blodigt härjat
Europas länder, hvem —
Med hand på hjertat svara! —
Hvem är, som velat dem?
Blott sällan var det folket,
Som för sin frihet stred,
Nej, politiken hade
Blott råkat gå ur led.

Ett sådant krig en skamfläck
För menskligheten är.
Ett blodigt Kainsmärke
Det på sin panna bär,
Och slafveriets tecken
Är och förblir ändock
En hvar dess hederspenning,
Som fästs på krigarns rock.

Om fred och frihet hotas,
Upp då, i alla land,
Att deras rätt försvara
Med hjerta och med hand!
Ej mot hvarann i striden
Då folken skola gå,
Men med hvarann, att våldet
Och tyranniet slå.

Det är det rätta kriget,
Ett heligt, härligt krig,
Och kring dess höga fanor
Må folken samla sig.
För segern intet offer
För dyrt och stort då är,
Ty ädel är den vinning
Den i sitt sköte bär.

Ja, härligt vore skåda
Ett sådant krig i brand,
Med tappra hjelteskaror
Från alla folk och land!
Då i hvar kämpe man en
Leonidas fick se,
Och hvart försök af våldet
Fann ett Thermopyle.

Tindrande stjernor på fästet blå.

Tindrande stjernor på fästet blå,
Helsning till oss I bringen
Vänligt från verldar, som fjärran gå
Högt öfver jordiska tingen.

Hur det än jagas i oro och strid,
Lifvet, likt skum öfver vågor,
Lyser en stråle af skönhet och frid
Ur edra tindrande lågor.

Styrka åt tröttade anden ger
Stjernan som fjärran flammar,
Som då i skogen nattvandrarn ser
Ljus mellan trädens stammar.

Din bästa rikedom.

Din bästa rikedom på jorden här,
Det är den verld, du i ditt inre bär!
Den är det enda, du kan kalla ditt,
Der får du jubla, får du gråta fritt,
Der skändas ej din fröjd af andras hån,
Din sorg ej utsätts der för helgerån.

De ideal, som du i lifvet fann,
I ostörd frihet der du vårda kan,
Der kan du gömma, hvad du skattar bäst,
Hvad du på jorden lärt att vörda mest.
Och hur än verldens hårda dom dig når,
Med öppen panna fri och stark du står.

Kyrkogården.

Här är de dödas tysta bo,
Här lifvets böljor gå till ro.
Hur stormens hand dem kastat nyss,
De somna här vid qvällens kyss
Och lägga sig så trygt vid land
Mot evighetens lugna strand.

Men natten skall en ända få
Och dagen upp i glans skall gå,
Och lifvet, somnadt, men ej släckt,
Stå upp i härlig morgonväkt
Från korta hvilans djupa frid
Till fröjd och jubel, kamp och strid.

Med ständigt större kraft att nå
Till mål, som ständigt högre stå,
Mot ljus och obegränsad rymd,
Af inga dödens skuggor skymd,
Till ständigt längre arbetsdag
Ur döden vinkar lifvets lag.

HYPATIA.

I.

Den drog så tung och dyster genom tiden,
Vidskepelsens och kyrkans mörka natt.
Från menskans bröst förjagade den friden,
Förnuftets klara ljus i bann blef satt.
Man tillbad dödas ben, men allt, som lefde,
I helvetslärans hemska garn man qväfde.

Ett blodigt vapen korset hade blifvit,
Att härja länder och att kufva folk,
Och tron till vilda strider upphof gifvit,
De höga läror gjorts till hatets tolk.
Att himlen ärfva, sköflade man jorden,
Och tiggarmunk var menskoanden vorden.

All kunskap stämplades som satans funder,
Hans onda list all ädel skönhet var.
I blod antikens ljusa verld gick under.
Den ringa återstod, som än fans qvar,
Den skulle gå att dela samma öden,
Dess dom var redan fäld, den lydde: döden.

Det stod en gång så härligt
och stolt vid Nilens strand,
Det sköna Serapeion,
berömdt i alla land.
På väldig marmortrappa
det sken i solens ljus
Högt öfver torg och gator
och trädgårdar och hus.

Af höga pelarrader
omgafs dess tempelsal,
Och hvita marmorstoder
der sågs, af ädelt val,
Och konstnärns pensel hade
med odlad grekisk smak
Med gudasagans bildverld
utsirat vägg och tak.

I dess Museums salar
man mätte jordens ban
Och följde stjernans kretslopp
i rymdens ocean.
Här filosofen sökte
vårt väsens ursprungsord,
Och mången härlig vinning
för vetandet blef gjord.

Af höge furstar grundadt
i tidens längd, här var
Ett bibliotek, hvars like
ej hela jorden bar.
Af månget folk, som sjunkit
i glömskans djupa ström,
Der fans de vises tankar,
dess skalders skönsta dröm.

Nu låg allt i ruiner,
ännu i fallet stort.
Alexandrias munkar
den hjeltebragden gjort.
Hvad menskotanken samlat
i seklers arbetsdag,
Låg skingradt, brändt och plundradt,
— den Högste till behag.

Dess lärosalar voro
en svärtad grushög blott.
En kyrka stod på platsen,
der biblioteket stått.
Te deum till Guds ära
der sjöngs af munkars chor
För denna trones seger,
så härlig och så stor.

Det led allt mer och mera emot qvällen
För Hellas sköna, rika tankeverld.
En ljusning blott, som solens sken på fjällen,
Som glödens sista glans på slocknad härd,
Än dröjde qvar af tankens blick, den fria,
Vid brända hemmet i Alexandria.

Der lefde hos en ung och ädel qvinna
Det gamla Greklands höga ande än.
Hos henne sågs ännu den låga glimma,
Som en gång eldat Hellas' bäste män.
Det var Hypatia, skön som ingen annan,
Med snillets glans kring grekiskt rena pannan.

Kring henne såg man samlas allt, som hade
Hellenisk tankeodling kär, som såg
I ädel höghet lifvets mål, och lade
Sin stolthet i en fri och oböjd håg,
Och gaf förnuftets ljus dess höga värde,
I trots af allt, hvad dystre munkar lärde.

Emot Hypatia nu man vände striden,
Ty hennes snille hatade man mest.
Kyrillos, bispen, bidde endast tiden
Och smidde ränker lömskt med munk och prest.
Han gick till kampen lugn, ty vid hans sida
Alexandrias pöbel skulle strida.

Han kunde ej fördraga, han, prelaten,
Att hedna qvinnan trotsade hans magt,
Han som så oförskräckt sin hand på staten
I stöd af pöbeln redan hade lagt.
Dock mer än äran blott nu striden gälde:
Mot andens höghet tron sitt magtspråk stälde.

II.

Fullsatt den stora lärosalen var.
Hypatias röst, välljudande och klar,
Ljöd mer allvarlig emot förr den dagen.
Helt lugnt hon talte, men så varmt likväl;
Det var, som gåfve hon sin hela själ,
Och härligt strålade de ädla dragen.

Hon talade om menskoandens törst
Till det, som lifvet eger högst och störst,
Det evigt sanna och det evigt sköna,
Och huru tänkarn söker lifvets lag,
Hur, blott han söker redligt, nog en dag
Den Högsta Vishet skall hans flit belöna.

„Hvad mera, om vår arbetstid är kort“,
— Så slutade hon talet — „om vi bort
„Från halfgjordt verk af gudars vilja ryckas!
„Idén är evig, som vår ande är,
„Den kan förtrampas, kan förqväfvas här,
„Men en gång skall med segerns palm den smyckas.

„Odödlig är det rättas magt. Om vi
„Se våldet segra, dygden krossad bli,
„Så låtom oss ej fegt dock modet fälla,
„Men sökom sanningen, att i dess ljus
„Vi se det eviga i lifvets brus,
„Och i dess klara spår vår vandring ställa!

„O lyssnen ej till kristne munkars ord,
„Att allt är synd och mörker på vår jord
„Och fallen och förbannad menskoanden!
„Nej, född till ljus och frihet menskan är,
„Hon gudomsprägeln på sin panna bär,
„Och ej af någon magt utplånas kan den.“

Hon slutade. Igenom salen gick
En storm af bifall, och i hvarje blick
Det låg en fuktig glans af varma tårar.
Kring mången hjessa, grå i lifvets höst,
De orden göto stilla frid och tröst,
Och helig eld i ynglingshjertats vårar.

Ifrån Hypatias lärosal man såg
Nu skaran strömma bort. Ett präktigt tåg
Till fots, till häst, i vagnar. Sist i raden,
Af hvita hingstar dragen, sjelf hon kom,
Så lugn, så hög, så strålande, som om
Hon varit drottning i den rika staden.

Då stormar plötsligt under gälla rop
Från stadens mörka gränder hop på hop
I bruna kåpor, och en tallös skara
Af pöbel, liksom vuxen upp ur dyn,
Dem följer åt och fyller avenyn,
Och täta stenkast genom luften fara.

Man hotar, ropar, skuffas, tränges, flyr.
Af några munkar ledd, en skara styr
Emot Hypatias vagn, som tvingas stanna.
Hon reser sig och lugn på skaran ser.
Då syns hon blekna, vackla, sjunka ner —
En sten har träffat hennes hvita panna.

Då ljöd: „Till kyrkan! Fören hexan dit,
„Och sliten henne sönder bit för bit!
„Vid korsets fot hon för sin synd må blöda!“
Och under massans skrän och vilda larm
Hon släpas handlöst bort vid fot och arm
Längs gatans stenar, dem hon färgar röda.

Till kyrkans altarkrans hon släpas opp.
De stympa hennes nakna, sköna kropp
Och slita köttet rasande i stycken.
På nattvardsbrödet stänker hennes blod
— Hur stärka skall det ej de frommas mod! —
Och lyser rödt på helgonskrinens smycken.

Och när sitt hemska dåd de så fört ut,
Sen till Hypatias hem med vilda tjut
Nu pöbeln ilar och i brand det tänder.
Mot himlen lågan slår i blodröd glans.
Kyrillos småler. Nu är segern hans!
Och djefvulskt nöjd han gnuggar sina händer.

Så var nu tankens sista flamma släckt,
Antikens verld förtrampad, sönderbräckt,
Med allt hvad ädelt, stort och skönt den hyste.
Mörk, bister tro vid verldens styre satt,
Och menskoslägtet sveptes in i natt,
Der kättarbålen liksom irrbloss lyste.

UNIV. ... BIBLIOTEKET
19 OKT. 1972
UMEA
x 1972/662

Anna Nordström
31 X 1938